

Begreber, definitioner og trilemmaer

Vi bruger begreber til at be-gribe verden. Er der slør i vores begreber, forøges risikoen for at tale forbi hinanden, og for at beskrivelse og forståelse bliver uklar. Særligt kritisk bliver det, når *centrale* begreber i et felt er upræcise. Når det er tilfældet, kan et helt felt tynnes heraf i såvel teori som praksis. Så er der brug for at få luget ud i misforståelsesmulighederne og få kigget nærmere på de konkrete flertydigheder, som brugen af begreberne er behæftet med.

Den vanlige vej ud af miséren er at forsøge at definere det begreb, man har behov for få afklaret. Hvad mener vi, når vi siger det? Hvad betyder det? Hvad er det for noget? På jagten efter hvad et begreb betyder, havner vi imidlertid i et trilemma. Der er tre muligheder, som alle indebærer uacceptable eller uønskede konsekvenser, og som sætter bestræbelsen på at opnå klarhed mere eller mindre skakmat.

Vil vi eksempelvis vide, hvad 'behandling' eller 'skadesreduktion' er for noget, kan vi slå ordene op i dertil egnede ordbøger, fagbøger eller encyklopædier. Her er der svar – alt for mange svar, og oftest meget vage svar. Begreberne forklares ved hjælp af andre begreber, som tit er lige så uklare. Vil man have disse forklarende begreber defineret, forklares de ved hjælp af yderligere andre begreber, som igen fordrer forklaring og så fremdeles. Man havner i en uendelig regres.

En anden mulighed er, at man uforvarende definerer sine begreber ved hjælp det begreb, man forsøger at definere. I sin enkleste form siger man tilnærmelsesvis, at 'behandling' er 'behandling'. I en lidt mere raffineret form siger man eksempelvis, at 'behandling' er 'hjælpeforanstaltninger' og 'terapi', men disse begreber forfalder man til at definere ved hjælp af begrebet 'behandling'. Så er man lige vidt – eller nærmere bestemt ude i en tautologisk øvelse, der på overfladen lyder som en definition, men reelt er intetsigende. Man kører i ring.

Sidste mulighed er at appellere til autoriteter. Det kan være personer eller organisationer, som tilskrives definatorisk autoritet. Problemet ved denne udvej af trilem-

maet er dels, at samtlige instanser har det med at revidere deres definitioner jævnlige. Dels findes der ikke kun én autoritet i verden. Alt efter, hvor vi slår op, og hvem vi spørger, får vi forskellige bud på, hvad definitionen er. Vi kan så slå hinanden i hovederne med hver sin yndlingsautoritet. Filmen knækker.

What to do? I sin analyse af behandlingsbegrebet i dette nummer når Steffen Jöhncke til den konklusion, at vi er bedre stedt uden! Jöhncke foreslår, at vi smider behandlingsbegrebet på de historiske begrebers mødding på linie med åreladning, månesyge og jernbyrd. Det er en drastisk kur, men han mener, at vi bedre kan styrke indsatsen for stofbrugerne uden begrebet behandling, som lider under at være både indholdsmæssigt tomt, vagt, helligt og fastlåsende.

Peter Ege går lige så hårdt til skadesreduktionsbegrebet, men han når til en noget anden konklusion. Igen er problemet, at begrebet betyder alt for meget, men også at 'skadesreduktion' er blevet for stuerent, og at det bliver skamredet efter for godt befindende for sin positive valør. Ege vil dog ikke af den grund skrotte begrebet – tværtimod fastslår han, at såvel behandling, forebyggelse og kontrolpolitik bør udformes med henblik på den størst mulige skadesreducerende effekt. Og Ege har så nogle præciseringer og forslag til, hvad en sådan brug af begrebet forudsætter.

STOF nummer 16 indeholder også to artikler af Katrine Schepelern Johansen om heroinordination, samt mange andre spændende fagartikler. Endnu en gang skal vi fra redaktionen takke bidragerne, som igen og igen sætter sig til tasterne og kaster lys over vanskelige sager. De fælles anstrengelser giver et løft til feltet som værdsættes af mange, hvilket bringer os til en nyhed fra vor helt egen verden: Med velvillighed fra Socialministeriet har STOF fået bevilling til at fortsætte udgivelsen i de næste fire år. Der vil således i bladets spalter fortsat være rig mulighed for at tage livtag med dilemmaer, trilemmaer og andre udfordringer, som har med afhængighed og stoffer at gøre.

M.J.